

DOI: 10.15276/ETR.01.2025.16
DOI: 10.5281/zenodo.20297744
UDC: 327.7:339.9:502/504
JEL: F02

ТРАНСКОРДОННЕ СПІВРОБІТНИЦТВО ЯК МЕХАНІЗМ РЕАЛІЗАЦІЇ ЦІЛЕЙ СТАЛОГО РОЗВИТКУ

CROSS-BORDER COOPERATION AS A MECHANISM FOR IMPLEMENTING SUSTAINABLE DEVELOPMENT GOALS

Olexandr G. Butenko, PhD in Technical, Associate Professor
Odesa Polytechnic National University, Odesa, Ukraine
ORCID: 0000-0001-6045-3106
Email: butenko@op.edu.ua

Serhiy V. Melnyk, PhD in Technical, Associate Professor
Odesa Polytechnic National University, Odesa, Ukraine
ORCID: 0009-0002-5144-1212
Email: melnik.s.v@op.edu.ua

Anzhelika V. Karamushko, PhD in Technical
Odesa Polytechnic National University, Odesa, Ukraine
ORCID: 0000-0002-5748-9746
Email: karamushko@op.edu.ua

Maryna B. Byzova, PhD in Public Administration
Department of Ecology and Natural Resources,
Odesa Oblast State Administration, Odesa, Ukraine
ORCID: 0009-0008-7042-848X
Email: m.b.byzova@op.edu.ua

Received 18.01.2025

Сучасний етап розвитку людської цивілізації характеризується загостренням глобальних проблем, до яких варто віднести зміну клімату, виснаження природних ресурсів, соціальну нерівність, політичні та воєнні конфлікти. Реакцією людського суспільства на ці виклики стала розробка і прийняття концепції сталого розвитку. Шляхи її реалізації, які були офіційно закріплені в резолюції Генеральної Асамблеї ООН «Перетворення нашого світу: Порядок денний у сфері сталого розвитку на період до 2030 року» [1], передбачає комплексний підхід до подолання цих викликів шляхом забезпечення гармонічного балансу між економічними потребами, соціальною рівністю та збереженням довкілля.

Аналіз останніх досліджень та публікацій

Одним із важливих інструментів для реалізації цілей сталого розвитку (ЦСР) може бути транскордонне співробітництво, яке дозволяє формувати спільні рішення для територій, що мають однакові економічні, екологічні та соціально-культурні проблеми [2]. Прикордонні регіони стають особливо важливими просторами, де втілюються практичні механізми сталого розвитку завдяки економічній співпраці, охороні навколишнього середовища та розвитку соціальної сфери [3].

Бутенко О.Г., Мельник С.В., Карамушко А.В., Бизова М.Б. Транскордонне співробітництво як механізм реалізації цілей сталого розвитку. Науково-методична стаття.

У статті розглянуто сучасний стан, проблеми та перспективи транскордонного співробітництва прикордонних регіонів України з точки зору реалізації цілей сталого розвитку. Показано, що транскордонне співробітництво дозволяє формувати спільні рішення для територій, які мають однакові економічні, екологічні та соціально-культурні риси. Основними проблемами на шляху реалізації співробітництва є недостатня координація між органами влади, відсутність єдиного інформаційного простору, недостатність фінансування, політичні та воєнні ризики. Успішність транскордонних проєктів визначається їх мультисекторальністю, інноваційністю технологій, участю громадських організацій, удосконаленням інституційної бази, розвитком фінансових інструментів, цифровізацією управлінських процесів. З точки зору реалізації цілей сталого розвитку транскордонне співробітництво для України має високий потенціал але його ефективність залежить від злагодженості дій всіх учасників процесу, узгодження нормативно-правової бази і застосування сучасних та ефективних управлінських технологій.

Ключові слова: транскордонне співробітництво, цілі сталого розвитку, євроінтеграція, прикордонні регіони, транскордонні ініціативи

Butenko O.G., Melnyk S.V., Karamushko A.V., Byzova M.B. Cross-Border Cooperation as a Mechanism for Implementing Sustainable Development Goals. Scientific and methodical article.

The article examines the current state, problems and prospects of cross-border cooperation of the border regions of Ukraine in terms of achieving the goals of sustainable development. It is shown that cross-border cooperation allows to formulate common solutions for territories that have the same economic, environmental and socio-cultural features. The main challenges to the implementation of cooperation are insufficient coordination between the authorities, lack of a common information space, insufficient funding, political and military risks. The success of cross-border projects is determined by their multisectoral nature, innovative technology, participation of NGOs, improvement of the institutional framework, development of financial instruments, and digitalisation of management processes. In terms of achieving the Sustainable Development Goals, cross-border cooperation has high potential for Ukraine, but its effectiveness depends on the coherence of actions of all participants in the process, the harmonisation of the regulatory framework, and the use of modern and effective management technologies.

Keywords: cross-border cooperation, sustainable development goals, European integration, border regions, cross-border initiatives

Україна, маючи спільні кордони з сімома країнами, займає стратегічно вигідне розташування в системі європейського транскордонного співробітництва. Після отримання незалежності питання транскордонної взаємодії набуло важливого значення у контексті інтеграції України до європейського простору, зміцнення безпеки та реалізації принципів сталого розвитку на місцевому рівні [4]. Особливе значення мають євро-регіони, створені за участі українських територій: Карпатський, Бугський, Дністер, Верхній Прут, Слобожанщина та інші. Вони стали майданчиками для реалізації спільних інфраструктурних, екологічних, освітніх і культурних проєктів [5]. Програми Європейського Союзу, зокрема INTERREG відкрили для України можливості залучення фінансових ресурсів та впровадження інноваційних практик сталого розвитку [6].

Наукові дослідження останніх років засвідчують зростаючу роль транскордонного співробітництва у вирішенні комплексних проблем розвитку прикордонних регіонів, зокрема у сферах управління водними ресурсами, охорони навколишнього середовища, розвитку енергетичної безпеки, сприяння економічній активності місцевих громад. Транскордонне співробітництво стає каталізатором модернізаційних процесів, сприяючи інституційному розвитку, розвитку інфраструктури, підвищенню соціальної згуртованості [7, 8]. Однак транскордонна співпраця в Україні стикається також із низкою проблем. Це недостатня інституційна спроможність органів місцевого самоврядування, низький рівень обізнаності населення щодо можливостей співпраці, нестача фінансування для підготовки та реалізації транскордонних проєктів, відсутність цілісної державної політики підтримки транскордонного співробітництва [9]. Важливим залишається і питання гармонізації українського законодавства із законодавством країн ЄС, зокрема у частині реалізації міжрегіональних ініціатив сталого розвитку.

Проблематика транскордонного співробітництва у контексті сталого розвитку досліджувалася як вітчизняними, так і зарубіжними науковцями. Основні наукові здобутки демонструють еволюцію підходів від суто економічного аналізу до комплексного бачення транскордонної співпраці як інструмента забезпечення стійкого розвитку регіонів.

На ранніх етапах транскордонного співробітництва увага акцентувалася на розвитку економічної інтеграції прикордонних регіонів [2]. Основна роль надавалась спільним інвестиційним проєктам, стимулюванню торгівлі, залученню прямих іноземних інвестицій. Однак поступово фокус зміщувався на ширші аспекти: охорону навколишнього середовища, культурну інтеграцію, розвиток інфраструктури, формування спільної ідентичності [10].

Питання інтеграції транскордонного співробітництва з цілями сталого розвитку активно аналізувалися у рамках міжнародних проєктів ЄС, зокрема INTERREG [6]. Згідно з дослідженнями

Європейської Комісії, транскордонне співробітництво визнається одним з найефективніших механізмів забезпечення стійкого розвитку прикордонних територій [11, 12].

В українському контексті проблема транскордонного співробітництва розглядалася у різних аспектах: розвиток євро-регіонів, формування транскордонних мереж інновацій, сприяння просторовому розвитку, розвитку енергетики та врахування умов війни. Зазначається, що транскордонна співпраця сприяє модернізації інституційної спроможності місцевого самоврядування, що є необхідною передумовою реалізації цілей сталого розвитку на місцевому рівні. Багато досліджень присвячено оцінці ефективності реалізації транскордонних проєктів, їх відповідності принципам сталого розвитку. Доведено, що найбільш успішними є комплексні ініціативи, які поєднують економічні, екологічні та соціальні компоненти. Відзначається необхідність багаторівневої координації між місцевими, національними та наднаціональними рівнями. Транскордонні регіони розглядаються як «лабораторії» інтеграційних процесів сталого розвитку. Останнім часом особлива увага приділяється специфічним викликам для України, як політичні ризики, та безпекові загрози [13, 14].

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми

Підсумовуючи, можна стверджувати, що попри наявні наукові здобутки, існує потреба у комплексному дослідженні транскордонного співробітництва саме як механізму досягнення цілей сталого розвитку з урахуванням сучасних українських реалій, специфіки територій, міжнародних зобов'язань України та руху її до членства у ЄС.

Метою статті є визначення механізмів транскордонного співробітництва прикордонних регіонів України та регіонів суміжних держав, що межують з Україною, у досягненні цілей сталого розвитку.

Виклад основного матеріалу дослідження

Транскордонне співробітництво становить ефективний інструмент досягнення цілей сталого розвитку, оскільки забезпечує інтеграцію економічних, соціальних та екологічних аспектів у прикордонних регіонах. Хоча, зазвичай, цілі сталого розвитку розглядаються як єдині складові концепції сталого розвитку, очевидно, що вони мають певну ієрархію, ігнорувати якою при їх реалізації неможливо. На рис. 1 наведена така ієрархія, котра демонструє логічну послідовність реалізації цілей. Виділено чотири групи та базову екологічну ціль – «Пом'якшення наслідків змін клімату». Ця ціль отримала окремий статус оскільки має не тільки глобальне значення для існування самої біосфери, а й є такою, без реалізації котрої неможливо навіть частково реалізувати екологічні цілі ЦСР6, ЦСР14 і ЦСР15. У свою чергу вони є необхідною, хоча і недостатньою, умовою реалізації цілей економічної групи.

Останні є базою реалізації соціальних цілей. Хоча інституційні цілі подані як окрема група і не вмонтовані напряду у наведену ієрархію, недооцінювати їх роль не варто, оскільки ігнорування ними здатне суттєво ускладнити реалізацію інших. Прикладом значущості інституційних цілей може бути Україна у її теперішньому стані воєнних дій. Такі державні інституції як Міндовкілля та Державна екологічна інспекція в умовах війни демонструють слабку інституційну спроможність та фактично здатні тільки фіксувати шкоду заподіяну веденням бойових дій водним, земельним ресурсам і атмосферному повітрю та обраховувати розміри збитків. Враховуючи низьку дієвість Міжнародного кримінального суду та розпливчастість формулювань Римського статуту, перспективи притягнення винних до відповідальності та відшкодування цих збитків є сумнівними. У кращому випадку, як засвідчує

досвід воєнних конфліктів минулих років, можна розраховувати лише на часткове відшкодування після багатьох років судових змагань.

Слід відмітити, що транскордонне співробітництво варто віднести до ЦСР17 «Партнерство заради сталого розвитку». Відтак таке співробітництво може бути основою для реалізації цілей екологічного, економічного та соціального блоків. Такій реалізації сприяє те, що транскордонні території, як правило, характеризуються спільними природними умовами, подібною соціально-економічною структурою та історико-культурними зв'язками, що зумовлює наявність спільних викликів і можливостей. Це, зокрема, стосується питань раціонального використання природних ресурсів, охорони довкілля, розвитку транспортної інфраструктури та підвищення якості життя місцевого населення.

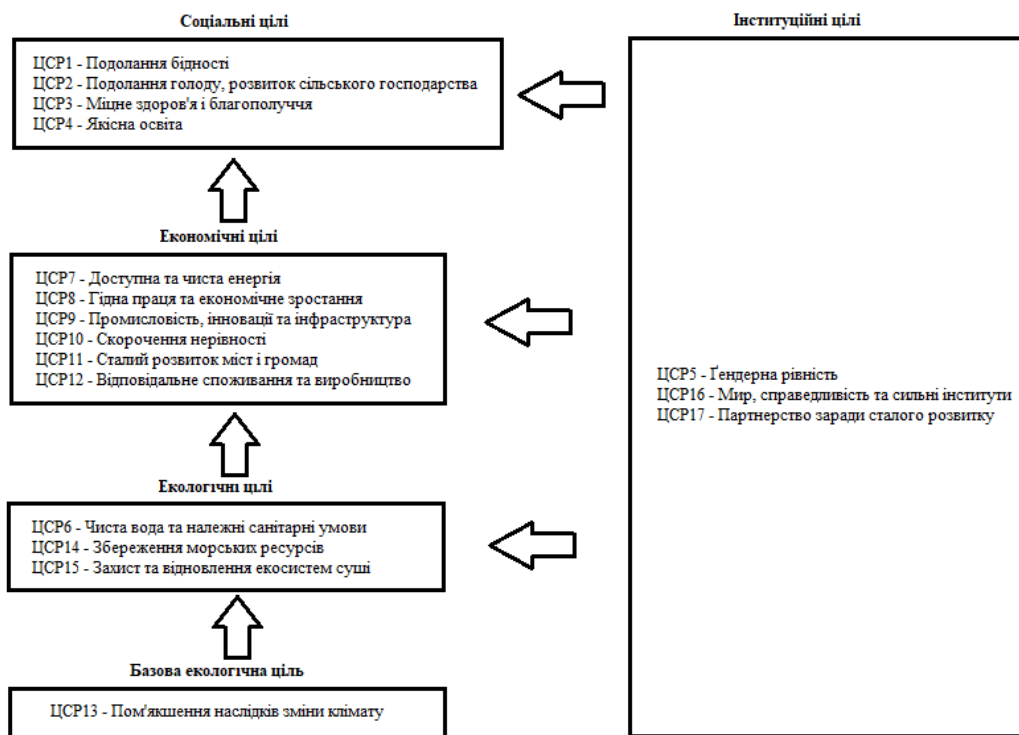

Рисунок 1. Ієрархія цілей сталого розвитку
Джерело: власна розробка авторів

Початком співпраці України із сусідніми державами в галузі збереження довкілля можна вважати ратифікацію Верховною Радою України у березні 1999 Конвенції про оцінку впливу на навколишнє середовище у транскордонному контексті. Пізніше, у 2004 році, було прийнято Закон України «Про транскордонне співробітництво», на заміну якому в 2024 році прийнято Закон України «Про міжнародне територіальне співробітництво України». На виконання законів Постановою Кабінету Міністрів України № 408 від 14 квітня 2021 р. було затверджено Державну програму розвитку транскордонного співробітництва на 2021–2027 роки. Суттєву роль в регулюванні міжнародного співробітництва також відіграє

Закон України «Про засади державної регіональної політики» та Постанова Кабінету Міністрів України № 695 від 5 серпня 2020 р. «Про затвердження Державної стратегії регіонального розвитку на 2021–2027 роки».

Одним із показових кількісних вимірів ефективності транскордонного співробітництва є обсяг імпорту та експорту товарів між прикордонними регіонами. Відповідно до додатка 3 Постанови Кабінету Міністрів України «Про затвердження Державної програми розвитку транскордонного співробітництва на 2021–2027 роки» цільове значення показника «Обсяг експорту та імпорту товарів та послуг прикордонних регіонів України» починаючи з базового 2019 року має збільшуватися

на 5 % щороку. За даними Держстату України до 2022 року в прикордонних областях України спостерігалося зростання експорту та імпорту (рис. 2, 3). У 2023–2024 роках експорт і імпорт різко

зменшився, тобто цілі Програми не були досягнуті. Причина такої негативної динаміки очевидна – початок російської повномасштабної агресії.

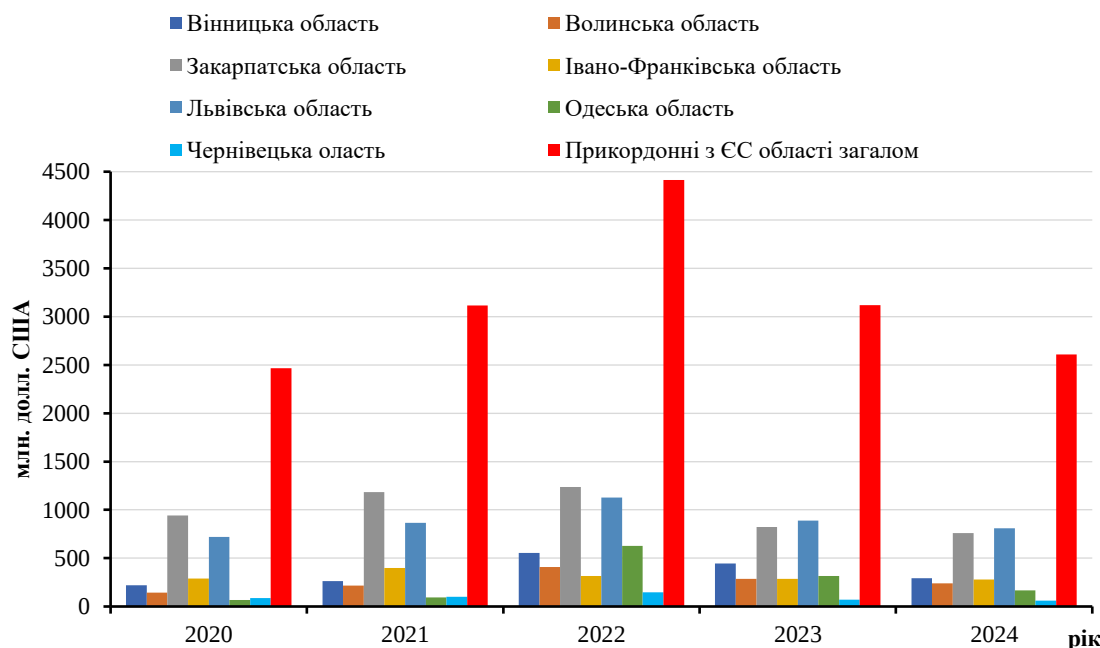

Рисунок 2. Обсяг експорту товарів та послуг у грошовому еквіваленті прикордонних регіонів України
Джерело: власна розробка авторів

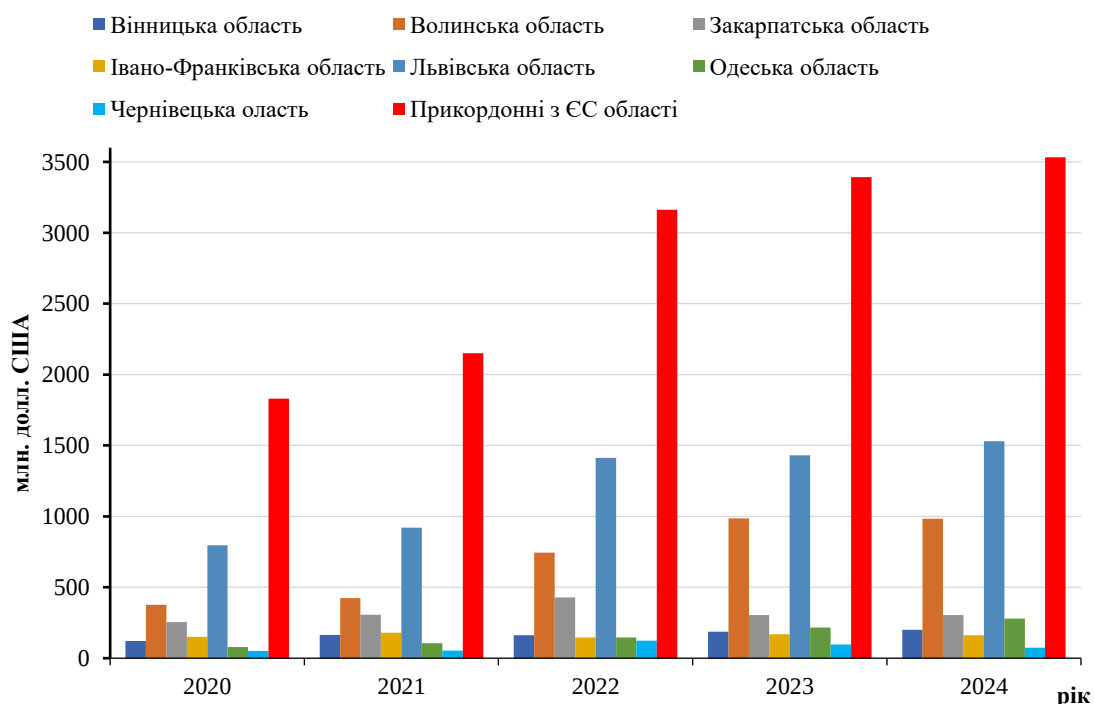

Рисунок 3. Обсяг імпорту товарів та послуг у грошовому еквіваленті прикордонних регіонів України
Джерело: власна розробка авторів

Не зважаючи на повномасштабну війну, Україна активно працює над вступом до ЄС. В цих умовах транскордонне співробітництво набуває особливої актуальності. Інструментами практичної реалізації цього процесу виступають міжнародні програми, зокрема Interreg Europe 2021-2027. Ця

програма ЄС, сфокусована передусім на між-регіональній співпраці. Донедавна її учасниками могли бути тільки регіони з країн-членів ЄС. З 2024 року доступ до цієї програми відкрито і для України. Основною метою Програми Interreg Europe 2021-2027 є покращення політик та практик

у сфері місцевого самоврядування, використовуючи найкращий досвід муніципалітетів Європи. Пріоритетні напрями проєктів програми це дослідження та інновації, діджиталізація, стартапи, енергоефективність (ЦСР7); управління відходами (ЦСР15) та водними ресурсами (ЦСР6, ЦСР14); розвиток європейської транспортної мережі та сталої мобільності (ЦСР9); освіта (ЦСР4); медицина (ЦСР3); інклюзивність (ЦСР10, ЦСР5); інтегрований міський та сільський розвиток, покращення роботи органів місцевого самоврядування і рівня надання ними послуг громадянам (ЦСР11). Тобто програма, яка має бюджет 379 млн євро, орієнтована на реалізацію проєктів транскордонного співробітництва, що безпосередньо сприяють досягненню цілей сталого розвитку.

Участь України в таких програмах сприяє гармонізації національної екологічної політики із відповідними європейськими стандартами, а також активізує залучення інвестицій у сталий розвиток на регіональному рівні. Важливу роль також відіграють порівняно невеликі спільні освітні та наукові проєкти, учасниками яких є провідні заклади вищої освіти України та сусідніх держав ЄС. Прикладом успішного такого проєкту є "Establishment of Learning Network for the consolidation effort of joint environmental control and monitoring in the Black sea Basin 2", загальною метою якого було поєднання зусиль та залучення

суспільства країн Басейну Чорного моря шляхом удосконалення екологічного контролю та моніторингу дельти Дунаю [15]. Одним з партнерів проєкту був Національний університет «Одеська політехніка», який 1) забезпечував громадськості доступ до освітніх ресурсів, знань та інформації у сфері охорони навколишнього середовища шляхом організації навчання з питань охорони навколишнього середовища та інформаційних електронних ресурсів, 2) підвищував культурний та освітній потенціал громадян країн Чорноморського басейну України, Румунії, Болгарії та Молдови у сфері охорони навколишнього середовища шляхом розробки програми екологічного навчання; 3) зміцнював співробітництво та поліпшував накопичення знань та інформації для забезпечення стабільного функціонування LeNetEco платформи, надаючи з цієї метою можливість іншим країнам та організаціям користуватися нею та оцінювати її. Вся ця діяльність відповідає ЦСР4.

Важливу роль у транскордонних науково-технічних проєктах відіграють міждержавні асоціації, метою яких є організація і реалізація проєктів транскордонного співробітництва. Зокрема, для згаданого вище проєкту такою організацією стала Асоціація транскордонного співробітництва «Євро регіон Нижній Дунай» (Румунія, Україна, Молдова). Деякі результати її діяльності наведені у таблиці 1.

Таблиця 1. Результати діяльності Асоціації транскордонного співробітництва «Євро регіон Нижній Дунай»

Назва проєкту	Мета	Обсяг фінансування	Досягнуті результати	Відповідність цілям сталого розвитку
Залучення громадян до визначення пріоритетності, розробки та реалізації політики місцевого розвитку.	Нарощення потенціалу організацій громадянського суспільства для посилення їх ролі для визначення пріоритетності, розробки та реалізації державної політики у сфері місцевого та регіонального розвитку.	498020 євро	Підвищена обізнаність зацікавлених сторін щодо важливості залучення громадянського суспільства до процесу формування та реалізації державної політики розвитку; впровадження нових інструментів для державної політики на рівні партнерства.	ЦСР11 ЦСР17
Інноваційні інструменти для аналізу навколишнього середовища в північно-західному Басейні Чорного моря	Розвиток стійкої екологічної політики шляхом впровадження інноваційних дослідницьких ініціатив, спрямованих на аналіз, контроль та дослідження фізикохімічних та біологічних параметрів поверхневих водних систем у північно-західному басейні Чорного моря.	769265 євро	Створений сучасний підхід до дослідницьких ініціатив з екологічних питань, покращена транскордонна співпраця, поширена інформація серед населення щодо запобігання забрудненню через публічний портал, проведено обмін найкращими практиками у сфері управління навколишнім середовищем.	ЦСР6 ЦСР17
Чиста ріка	Запобігання та виключення надзвичайних ситуацій, спричинених техногенними катастрофами в прикордонній зоні дельти Дунаю.	4353696 євро	Реконструйовані та модернізовані насосні станції у Ізмаїлі, відновлені каналізаційні системи та мережі станцій очищення стічних вод округу Тулча. Створена спільна система контролю.	ЦСР6 ЦСР17
Інвентаризація, аналіз та ліквідація антропогенних джерел забруднення в районі Нижнього Дунаю України, Румунії та Молдови	Зменшення впливу хімічних та побутових відходів на довкілля Нижнього Дунаю та посилення контролю забруднюючих речовин у цій зоні.	5840000 євро	Введені у експлуатацію очисні споруди у м. Вилково, створений регіональний Центр екологічних досліджень у м. Одеса, Центр поводження з небезпечними відходами у м. Кишинів, реалізована стратегія транскордонної боротьби із забрудненнями.	ЦСР6 ЦСР15 ЦСР17

Джерело: складено авторами за матеріалами [16]

Загалом ця асоціація за 12 років своєї діяльності опрацювала бюджет більший за 24 мільйона євро, який був витрачений на реалізацію екологічних, економічних, соціальних та інституційних цілей сталого розвитку. З огляду на такі результати варто визнати важливість створення подібних між-державних структур, котрі сприяють реалізації концепції сталого розвитку шляхом впровадження реальних проєктів транскордонного співробітництва.

Застосування принципів сталого розвитку в прикордонних регіонах забезпечує системний підхід до вирішення локальних екологічних і соціальних проблем. Так, реалізація спільних проєктів з управління водними ресурсами, охорони біорізноманіття, мінімізації ризиків, пов'язаних зі зміною клімату, дозволяє зменшити антропогенне навантаження на довкілля, підвищити стійкість територій до природних і техногенних загроз, а також сприяє формуванню екологічно орієнтованої моделі економічного зростання. Значну увагу у рамках таких проєктів приділяється запровадженню ресурсозберігаючих технологій, енерго-ефективності, зменшенню викидів парникових газів, розвитку відновлюваних джерел енергії та екологічній освіті. Крім того, транскордонне співробітництво стимулює інституційну взаємодію між органами влади, науковими установами, бізнесом і громадянським суспільством. Така взаємодія формує нові механізми управління розвитком, засновані на принципах партнерства, прозорості та обміну знаннями. У цьому контексті особливого значення набуває участь місцевих громад у процесах прийняття рішень, що забезпечує більшу легітимність та ефективність впроваджуваних заходів.

Попри певні успіхи в транскордонній співпраці, Україні належить подолати низку проблем і викликів, щоб максимально ефективно використовувати потенціал транскордонних ініціатив. Першою проблемою є недостатня координація між органами влади на місцевому, регіональному та національному рівнях, що негативно впливає на ефективність реалізації спільних проєктів. Деякі транскордонні ініціативи стикаються з труднощами через відсутність належного правового забезпечення, а також через значні відмінності у правових системах різних країн.

Друга проблема – це недостатнє фінансування. Багато проєктів у прикордонних регіонах стикаються з труднощами у залученні інвестицій через низький рівень економічної активності та інфраструктурні обмеження. Зокрема, значні труднощі виникають у фінансуванні довгострокових екологічних проєктів, таких як відновлення екосистем або створення екологічно чистих зон.

Третя проблема полягає у відсутності єдиного інформаційного простору для обміну даними між прикордонними регіонами та громадськістю. Місцеві громади часто не мають достатнього доступу до інформації щодо можливостей участі у транскордонних проєктах або не володіють необхідними знаннями для їх реалізації.

Перспективи розвитку транскордонного співробітництва в Україні значною мірою залежатимуть від термінів припинення російсько-української війни, подальшої інтеграції до Європейського Союзу та підтримки інституцій на місцевому рівні. Важливим аспектом є впровадження інноваційних технологій для ефективного управління транскордонними проєктами. Зокрема, цифровізація процесів, розвиток спільних онлайн-платформ для обміну даними, використання великих даних для моніторингу екологічних проблем можуть значно полегшити співпрацю між країнами.

Іншим перспективним напрямком є розвиток «зеленої» економіки, що передбачає реалізацію екологічно чистих ініціатив, таких як відновлювальна енергетика, створення сталих транспортних коридорів, збереження водних ресурсів. Можливість розширення таких проєктів відкривається завдяки використанню механізмів підтримки сталого розвитку в рамках програм ЄС.

Також важливим аспектом є активізація співпраці на рівні місцевих громад. Розвиток інституційної спроможності місцевих органів влади, підвищення обізнаності громадськості про можливості транскордонного співробітництва, залучення провідних закладів освіти можуть стати потужними чинниками для розвитку регіонів.

Успішні приклади інтеграції принципів сталого розвитку в проєкти транскордонного співробітництва мають спільні риси:

- Мультисекторний підхід. Проєкти, що поєднують економічну, екологічну та соціальну складові, демонструють більшу успішність.
- Інноваційні технології та цифровізація управлінських процесів. Впровадження цифрових платформ для координації спільних дій сприяє підвищенню ефективності управлінських процесів, забезпечуючи своєчасне реагування на виклики, пов'язані зі змінами клімату та ресурсною базою. Використання сучасних ІТ-рішень для створення спільних інформаційних платформ дозволить оптимізувати обмін даними між партнерами та підвищити ефективність комунікації.
- Участь громадських організацій. Активна участь місцевих громад у плануванні та реалізації проєктів значно покращує їх якість, сприяє підвищенню прозорості та довіри до урядових ініціатив.
- Перспективні напрями для оптимізації транскордонного співробітництва:
- Удосконалення інституційної бази. Створення стабільної законодавчої та організаційної платформи, що забезпечить координацію між різними рівнями влади, є необхідним кроком для сталого транскордонного співробітництва.
- Розвиток фінансових інструментів. Розробка механізмів забезпечення доступу до інвестиційних фондів, а також активне використання грантових програм ЄС сприятимуть реалізації стратегічних проєктів.

— Залучення громадського суспільства. Активізація участі місцевих громад, підтримка партисипативних механізмів планування та реалізації проєктів сприятиме більшій гнучкості та адаптивності регіональних стратегій.

Висновки

Транскордонне співробітництво є потужним інструментом для стимулювання сталого розвитку прикордонних регіонів України. Впровадження транскордонних проєктів дозволяє: 1) залучити інвестиції, сприяти розвитку малого і середнього бізнесу, створювати нові робочі місця у прикордонних регіонах; 2) ефективно управляти природними ресурсами, зменшувати негативний вплив на довкілля та впроваджувати стратегії адаптації до змін клімату; 3) підвищити рівень

соціальної згуртованості, інтеграції культурних і освітніх програм. Для посилення впливу транскордонного співробітництва на реалізацію ЦСР в Україні необхідно інтегрувати інноваційні підходи в управлінні, створити сприятливе фінансове середовище та активізувати участь усіх зацікавлених сторін. Відсутність ефективної цілісної державної політики щодо регіонального співробітництва та російсько-українська війна залишаються основним бар'єром для подальшого розвитку. Отже, транскордонне співробітництво в Україні має високий потенціал для реалізації цілей сталого розвитку, проте його ефективність значною мірою залежить від воєнно-політичної ситуації, злагоженості дій всіх учасників процесу, узгодження нормативно-правової бази та застосування сучасних управлінських технологій.

Abstract

The problems and prospects of cross-border cooperation of the border regions of Ukraine in the context of the Sustainable Development Goals are considered. In the early stages of cross-border cooperation, attention was focused mainly on the development of economic integration of the border regions. The main role was given to joint investment projects, trade promotion, and attracting foreign direct investment. However, the focus has gradually shifted to broader aspects: environmental protection, cultural integration, infrastructure development, and the formation of a common identity.

The article shows that cross-border cooperation allows formulating joint solutions to achieve sustainable development goals for territories that have the same economic, environmental, social and cultural features. When formulating such solutions, it is advisable to take into account the hierarchical structure of sustainable development goals, considering the basic goal to be 'Mitigation of the effects of climate change', and then, in the order of implementation, environmental goals, economic goals, and social goals. Cross-border cooperation is included in the block of institutional goals, in particular, the goal 'Partnership for Sustainable Development'.

The main challenges for Ukraine in implementing cross-border cooperation are insufficient coordination between authorities at the local, regional and national levels, the lack of a single information space for data exchange, insufficient funding, and political and military risks. The success of cross-border projects is determined by their multisectoral nature, innovative technology, participation of non-governmental organisations and civil society, improved institutional frameworks, development of financial instruments, and digitalisation of management structures. In terms of achieving the sustainable development goals, cross-border cooperation has high potential for Ukraine, but its effectiveness largely depends on the military and political situation, coordination of actions of all participants in the process, harmonisation of the regulatory framework and application of modern management technologies.

Список літератури:

1. United Nations. Transforming our world: The 2030 Agenda for Sustainable Development. United Nations. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://sdgs.un.org/2030agenda>.
2. Perkmann, M. Cross-border regions in Europe: Significance and drivers of regional cross-border cooperation. *European Urban and regional studies*, 2003. 10(2), 153-171. <https://doi.org/10.1177/0969776403010002004>.
3. Scott, J. W. European politics of borders, border symbolism and cross-border cooperation. *A companion to border studies*, 2012. 83-99. <https://doi.org/10.1002/9781118255223.ch5>.
4. Fetko, Y. Cross-border and regional cooperation between Ukraine and the European Union: historical and legal aspect. *Visegrad Journal on Human Rights*, 2023. (1), 182-185. <https://doi.org/10.61345/1339-7915.2023.1.26>.
5. Shaban, T. Cross-Border Cooperation in the Carpathian Euroregion: Ukraine and the EU. *Borders in Globalization Review*, 2019. 1(1), 43-53. <https://doi.org/10.18357/bigr11201919258>.
6. Interreg Europe. <https://www.interregeurope.eu>.
7. Корнелюк, О. А., & Матюшок, В. В. Транскордонне співробітництво регіонів України в контексті розвитку міжнародної економічної інтеграції. Підприємництво та інновації, 2021. (20), 18-24. <https://doi.org/10.37320/2415-3583/20.2>.

8. Durand, F., Decoville, A. Establishing cross-border spatial planning. *European Territorial Cooperation: Theoretical and Empirical Approaches to the Process and Impacts of Cross-Border and Transnational Cooperation in Europe*, 2018. 229-244. <https://doi.org/10.1007/978-3-319-74887-0>.
9. Beck, J. Open government and cross-border cooperation—perspectives for the context of transnational policy-making in border regions. In *Central and Eastern European eDem and eGov Days*, 2021. (pp. 141-159). <https://doi.org/10.24989/ocg.v341.10>.
10. Blatter, J. From 'Spaces of Place' to 'Spaces of Flows'? Territorial and functional governance in cross-border regions. *International Journal of Urban and Regional Research*, 2004. 28(3), 530–548. <https://doi.org/10.1111/j.0309-1317.2004.00534.x>.
11. Klatt, M., Herrmann, H. Half empty or half full? Over 30 years of regional cross-border cooperation within the EU: Experiences at the Dutch–German and Danish–German border. *Journal of Borderlands Studies*, 2011. 26(1), 65-87. <https://doi.org/10.1080/08865655.2011.590289>.
12. Medeiros, E. Should EU cross-border cooperation programmes focus mainly on reducing border obstacles?. *Should EU cross-border cooperation programmes focus mainly on reducing border obstacles?*, 2018. (3), 467-491. <https://repositorio.iscte-iul.pt/handle/10071/16932>.
13. Волкова, Н. Транскордонне співробітництво України з країнами ЄС в умовах російсько-української війни. *Економіка та суспільство*, 2023. (48). <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-48-52>.
14. Круглашов, А., Сабадаш, Н. Транскордонне співробітництво в умовах повномасштабної війни в Україні: гуманітарні та безпекові виміри. *Медіафорум: аналітика, прогнози, інформаційний менеджмент*, 2024. 14, 35-58. <https://doi.org/10.31861/mediaforum.2024.14.35-58>.
15. LeNetEco 2. Establishment of Learning Network for the consolidation effort of joint environmental control and monitoring in the Black sea Basin 2. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://leneteco2.univ-danubius.ro/en>.
16. Асоціація транскордонного співробітництва «Євро регіон Нижній Дунай». [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://leneteco2.univ-danubius.ro/uk/project-partners/association-of-cross-border-cooperation-lower-danube-euroregion>.

References:

1. United Nations. (2015). Transforming our world: The 2030 Agenda for Sustainable Development. United Nations. Retrieved from: <https://sdgs.un.org/2030agenda> [in English].
2. Perkmann, M. (2003). Cross-border regions in Europe: Significance and drivers of regional cross-border co-operation. *European Urban and regional studies*, 10(2), 153-171. <https://doi.org/10.1177/0969776403010002004> [in English].
3. Scott, J. W. (2012). European politics of borders, border symbolism and cross-border cooperation. A companion to border studies, 83-99. <https://doi.org/10.1002/9781118255223.ch5> [in English].
4. Fetko, Y. (2023). Cross-border and regional cooperation between Ukraine and the European Union: historical and legal aspect. *Visegrad Journal on Human Rights*, (1), 182-185. <https://doi.org/10.61345/1339-7915.2023.1.26> [in English].
5. Shaban, T. (2019). Cross-Border Cooperation in the Carpathian Euroregion: Ukraine and the EU. *Borders in Globalization Review*, 1(1), 43-53. <https://doi.org/10.18357/bigr11201919258> [in English].
6. Interreg Europe. Retrieved from: <https://www.interregurope.eu> [in English].
7. Korneliuk, O. A., & Matiushok, V. V. (2021). Cross-border cooperation of Ukrainian regions in the context of international economic integration. *Entrepreneurship and innovation*, (20), 18-24. <https://doi.org/10.37320/2415-3583/20.2> [in Ukrainian].
8. Durand, F., & Decoville, A. (2018). Establishing cross-border spatial planning. *European Territorial Cooperation: Theoretical and Empirical Approaches to the Process and Impacts of Cross-Border and Transnational Cooperation in Europe*, 229-244. <https://doi.org/10.1007/978-3-319-74887-0> [in English].
9. Beck, J. (2021). Open government and cross-border cooperation—perspectives for the context of transnational policy-making in border regions. In *Central and Eastern European eDem and eGov Days* (pp. 141-159). <https://doi.org/10.24989/ocg.v341.10> [in English].
10. Blatter, J. (2004). From 'Spaces of Place' to 'Spaces of Flows'? Territorial and functional governance in cross-border regions. *International Journal of Urban and Regional Research*, 28(3), 530–548. <https://doi.org/10.1111/j.0309-1317.2004.00534.x> [in English].
11. Klatt, M., & Herrmann, H. (2011). Half empty or half full? Over 30 years of regional cross-border cooperation within the EU: Experiences at the Dutch–German and Danish–German border. *Journal of Borderlands Studies*, 26(1), 65-87. <https://doi.org/10.1080/08865655.2011.590289> [in English].
12. Medeiros, E. (2018). Should EU cross-border cooperation programmes focus mainly on reducing border obstacles?. *Should EU cross-border cooperation programmes focus mainly on reducing border obstacles?* (3), 467-491. Retrieved from: <https://repositorio.iscte-iul.pt/handle/10071/16932> [in English].

13. Volkova, N. (2023). Cross-border cooperation between Ukraine and the EU in the context of the Russian-Ukrainian war. *Economy and society*, (48). <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-48-52> [in Ukrainian].
14. Kruhlayshov, A., & Sabadash, N. (2024). Cross-border cooperation in the context of a full-scale war in Ukraine: humanitarian and security dimensions. *Media forum: analytics, forecasts, information management*, 14, 35-58. <https://doi.org/10.31861/mediaforum.2024.14.35-58> [in Ukrainian].
15. LeNetEco 2. Establishment of Learning Network for the consolidation effort of joint environmental control and monitoring in the Black sea Basin 2. Retrieved from: <https://leneteco2.univ-danubius.ro/en> [in English].
16. Association of Cross-Border Cooperation "Lower Danube" Euroregion. Retrieved from: <https://leneteco2.univ-danubius.ro/uk/project-partners/association-of-cross-border-cooperation-lower-danube-euroregion> [in English].

Посилання на статтю:

Бутенко О.Г. Транскордонне співробітництво як механізм реалізації цілей сталого розвитку / О.Г. Бутенко, С.В. Мельник, А.В. Карамушко, М.Б. Бизова // *Економіка: реалії часу. Науковий журнал*. – 2025. – № 1 (77). – С. 140-148. – Режим доступу: <https://economics.net.ua/files/archive/2025/No1/140.pdf>. DOI: 10.15276/ETR.01.2025.16. DOI: 10.5281/zenodo.20297744.

Reference a Journal Article:

Butenko O.G. Cross-Border Cooperation as a Mechanism for Implementing Sustainable Development Goals / O.G. Butenko, S.V. Melnyk, A.V. Karamushko, M.B. Byzova // *Economics: time realities. Scientific journal*. – 2025. – № 1 (77). – P. 140-148. – Retrieved from: <https://economics.net.ua/files/archive/2025/No1/140.pdf>. DOI: 10.15276/ETR.01.2025.16. DOI: 10.5281/zenodo.20297744.

